

служити Богові”, записане золотими літерами в історію Української Православної Церкви і Українського Народу.

Вічна Йому Пам'ять!

Володимир Ляхоцький

м. Київ

ЗОЛОТА СТОРІНКА ОГІЄНІАНИ

Щедре золоте сонце, висока блакить неба, ніжний смарагд шовкової гладі трави, ледь повсталого над землею, бруньки на деревах, набухлі від нетерпіння, готові вкотре ознаменувати дивовижною красою світ перші тендітні квіти – добре знайомі кожному ознаки весни. Саме цієї пори останніх березневих днів, ось уже дев'ять років поспіль, з'їжджаються в стародавнє містечко, початок літопису якого сягає часів Ярослава Мудрого, – Брусилів, представники сучасної української еліти – науковці, освітяни, працівники культури, видатні політичні, громадські й релігійні діячі, удостоєні лауреатського звання, другої за статусом (після Шевченківської) державно-громадської нагороди, багатогалузевої премії, яка носить ім'я першоієрарха Української православної церкви Канади (1951-1972), поліглота, перекладача канонізованого українського перекладу Св. Письма, організатора першого державницького свята Злуки на Софіївському майдані в Києві 22 січня 1919 року, міністра віровизнань та міністра освіти й мистецтва (1919), головноуповноваженого уряду УНР (1919-1920), голови Малої Ради Міністрів Державного Центру УНР в екзилі (1922), фундатора і першого ректора Кам'янець-Подільського українського державного університету (1918-1920), декана теологічного колегіуму св. Андрія Первозваного при Манітоському університеті, видатного мово-книго-бібліотеко та бібліографознавця, історика та культуролога, публіциста, видавця і редактора, творча спадщина якого сягає майже 2000 публікацій – Івана Огієнка (митрополита Іларіона).

З усіх куточків України чисельний загін огієнкознавців в день завершення земного буття великого співвітчизника, жалоби і пам'яті приїждить, щоб віддати шану святій постаті людини, яку Україні дала ця благословенна земля. В містечко, яке ще за часів Києво-Волинської землі мало величезну притягальну силу як центр християнський, культурницький і нині поволі, завдяки славетному землякові, нарівні з Моринцями та Кирилівкою на Черкащині, малою батьківщиною Тараса Шевченка, Нагуєвичами на Дрогобиччині, де народився геній Івана Франка, Русовом Василя Стефаніка, Романівкою Максима Рильського, Сухим Олеся Гончара, перетворюється на один із духовних осередків незалежної держави.

Рік 2003 для брусилівчан особливий. У номінації в галузі громадської, політичної та духовної діяльності, спрямованої на утверд-

ження державності України, миру і злагоди в ній за поданням секретаріату Української Всесвітньої Координаційної Ради (М.Горинь), Президії Всеукраїнського товариства ім. Т.Шевченка "Просвіта" (П.Мовчан), колективу друкованого органу Житомирської організації національної Спілки письменників України журналу "Косень" (О.Опанасюк), Комітетом у справах премії ім. Івана Огієнка переможцем конкурсу претендентів визнано духовного метра не тільки закордонного українства, а й широкого українського загалу, в тому числі політичного істеблшменту – законодавців, державних службовців центральних й місцевих виконавчих органів влади – Миколу Плав'юка*.

На підтримку цієї кандидатури виступили десятки пересічних громадян багатьох сіл і міст України, різних регіонів, закордонні українці. Серед тих, хто виголосив свій голос на користь претендента, і відомі національні діячі, як: Патріарх Київський і всієї Руси-України владика Філарет, академік-секретар відділення суспільних наук Національної академії наук України, генеральний директор Національної бібліотеки України ім. В.Вернадського Олексій Онищенко, голова Комітету з питань державного будівництва і місцевого самоврядування Верховної Ради України, народний депутат України Анатолій Матвієнко, голова Київської організації Національної Спілки письменників України, лауреат Національної премії ім. Т.Шевченка Леонід Череватенко, голова Національної ради жінок України Ірина Голубева, ректор Кам'янець-Подільського державного університету професор Олександр Завальнюк, перший віце-президент Світового Конгресу Українців, президент Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, голова оргкомітету VIII Світового Конгресу Українців, який вперше в історії СКУ 18-21.08.2003 р. відбувся на теренах України, в столиці незалежної держави, Марія Шкамбара, голова Фундації ім. Олега Ольжича в США Олег Герець та ін.

* – Микола Плав'юк. Рік народження 1927, місце народження: Україна. Учасник руху опору з 1942 р. З 1944 р. в еміграції. Співорганізатор студентського руху, співзасновник наукових студентських товариств "Січ" та "Зарєво". З 1949 р. в Канаді. Член провладу Центрального Союзу українського студентства та Українського Національного об'єднання Канади (УНО). 1955-1966 – Президент УНО. З 1966 р. заступник Президента Комітету Українців Канади (КУК), співзасновник Світового Конгресу Вільних Українців (СКВУ), на першому конгресі якого 1967 р. обраний його Генеральним секретарем. 1973-1978 – віце-президент, 1978-1980 – Президент СКВУ. З 1979 р. – Голова провладу ОУН. 1988 р. – віце-президент, з грудня 1988 р. Президент УНР в екзилі. В серпні 1992 р. делегація діячів Державного Центру УНР в екзилі на чолі з Миколою Плав'юком на урочистому засіданні Верховної Ради України склала свої повноваження. В Маріїнському палаці М.Плав'юком Президентові України передано державні символи та атрибути УНР. Нині Голова Фундації ім. Олега Ольжича та Провладу ОУН, член Президії Української Всесвітньої Координаційної Ради. **Почесний професор Кам'янець-Подільського державного університету.** Кавалер найвищої нагороди Української держави ордена Ярослава Мудрого II ступеня та інших високих відзнак України.

Хлібом-сілля зустрічали брусилівці нащадка видатного будівничого незалежної України, рідкісну нині людину, яка особисто знала, спілпрацювала, співпрацювала на ниві національного відродження з митрополитом Іларіоном (Іваном Огієнком). Йому, в ряду почесних гостей, надали слово на мітингу пам'яті, який традиційно відбувався коло меморіального Знаку, біля огієнкової садиби на околиці містечка. Далеко над Брусилівим гучно лунали слова Президента Української Держави на вигнанні. В них знайшли відзначення енциклопедичність інтелектуального обшину, багатогранність обдарувань Івана Огієнка, неосяжність творчих уподобань та добробку, залишеного по собі. "Для мене Іван Огієнко, — зазначив Микола Плав'юк, — символізує невгасиме прагнення до вершин богословських, наукових, освітянських, культурних, до самовдосконалення. Він — взірець беззастережного, самовідданого служіння своєму народу, безмежної закоханості у рідний край, співучу мову, неповторну красу української природи". Наголосив на вагомих здобутках, досягнутих за життя, які й нині мають небуденне наукове та культурологічне значення. Зокрема, на заслугах Івана Огієнка у визнанні УПЦ, у числі перших, Вселенською православною церквою.

У виявленні надзвичайної сили волі, наполегливості, дипломатичного мистецтва при досягненні об'єднання в 60-х рр. XX ст. українських православних церков кількох континентів. Звернув увагу на актуальність положень парадигми розбудови державності блаженнішого владика, зміст яких полягає в глибокому переконанні — розбудова незалежної держави можлива лише за умови релігійної єдності та міжцерковного миру, поєднанні зусиль Церкви і Держави.

Духовним велетнем XX ст., що заслужено посів чинне місце у колі найвидатніших постатей національної еліти, назвав останній Президент УНР в екзилі селянського сина брусилівського роду. Закликав присутніх до невтомної праці в опануванні творчого добробку великого земляка, основна праця якого, на його думку, попереду.

Про масштабність постаті державотворця, культуролога, провітителя, його місце у національному духовному просторі на велелюдному мітингу брусилівчан, мешканців навколишніх міст і сіл, гостей, зокрема огієнківських лауреатів, які зібралися в цей день, щоби вшанувати великого сина "свідомої нації", свідчили — голова Брусилівської селищної ради Леонід Рибець, вчителька місцевої загальноосвітньої школи Лариса Клименко, внучатий племінник митрополита Іларіона Олександр Огієнко та ін. Завершилося зібрання скорботним молебнем, відправленим священником УПЦ КП о. Олегом (Романіною) та парафіянами церкви св. Воскресіння.

У часі між мітингом та урочистостями, продовження яких згодом відбулося у міському будинку культури, М. Плав'юк пройшов вулицями міста, ознайомився з проблемами та турботами, якими обтяжене життя його мешканців, дізнався про руїну, пережиту містечком за радянської доби, під час якої у небуття відійшли духовні

осередки: римо-католиків – костел та православних – храмів св. Воскресіння й св. Воздвиження. Із бесід з брусилівчанами переконався – покалічено душі, але не знищено в них гуманізму та моралі. Саме тому з боєм у серці просили экс-Президента УНР сприяти збереженню та відтворенню втраченого, насамперед всього того, що пов'язано з іменем Івана Огієнка. Зберегти родинне обійстя Огієнків, подбати про встановлення йому у центрі містечка пам'ятника, заснувати музей, відновити на місці зруйнованої, в якій охрещено та вінчано Івана Огієнка, церкву св. Воскресіння.

Відвідав Микола Васильович й православну каплицю, розташовану в приміщенні колишніх столярних майстерень у центрі міста й дбайливими руками прихожан перетворених в місце їх спілкування з Богом. У скриньці пожертв для відродження храму залишив частку власних статків. У цій же будівлі відвідав кімнату-музей митрополита Іларіона, оглянув експонати – стародруки церковної літератури, першодруки творів Івана Огієнка, праці науковців з дослідженнями його життя і діяльності, низку портретів земляка у виконанні художників-аматорів, макетом проекту пам'ятника православному владіці.

У фойє будинку культури з цікавістю оглянув виставку виробів народної творчості, яка вразила професійною зрілістю та високою майстерністю її авторів.

Разом з іншими лауреатами дізнався багато цікавого про яблуново-грибовий край над Здвижем, щедрість його землі, про красу праці та здобутки трударів, міжнародне визнання продукції льонозаводу, високий рейтинг якості брусилівського борошна, конкурентоздатні сорти картоплі, які є гордістю брусилівських сільгоспвиробників, про інші, овіяні славою, здобутки будівничих ринкової економіки сучасного українського села.

Настав полудень. Відкриваючи другу частину урочистостей, голова Комітету у справах премії ім. Івана Огієнка, головний редактор газети "Літературна Україна" Василь Плющ поділився з присутніми своїм сприйняттям Огієнка як духовної галактики, на теренах якого зростатиме, виховуватиметься не одне покоління співвітчизників. Своєрідність цієї особистості у "багатоверстатності" здібностей, уподобань, у непохитній відданості національній ідеї, у позитивній самопожертві і каменярьській наполегливості в борні за збереження і чистоту рідної мови за досягнення українським народом державності, у величезному просвітництві. У всьому цьому – неосяжний феномен Івана Огієнка, непроминальний внесок у духовну скарбницю українців. Саме цим високим критеріям, зазначив голова Комітету, і відповідають всі удостоєні високого звання лауреата.

Диплом, нагрудний знак та грошовий додаток отримали: у галузі літератури – за художньо-документальну книгу "Життя і творчість Тодося Осьмачки" письменник Микола Скорський (м. Житомир); у галузі мистецтва – за видавничий мистецький проект для дітей циклу "Слов'янський світ" Віктор, Максим,

Олексій та Сергій Кононенки (м. Київ); в галузі освіти – за глибокі дослідження ролі художнього слова в утвердженні українського народу як нації письменники Орест Сливинський (м. Київ) та Петро Федотюк (м. Київ); в галузі науки – за внесок у редакцію сучасного "Українського правопису" – член-кореспондент НАН України, директор Інституту української мови Національної Академії Наук України Василь Німчук (м. Київ).

Лауреатів тепло привітали заступник голови Житомирської облдержадміністрації, к.і.н. Ігор Рафальський, начальник управління культури облдержадміністрації Віктор Балюрко, голова Житомирської організації Національної спілки письменників України Олексій Опанасюк, голова Брусилівської райдержадміністрації Василь Шпакович. Музичні дарунки лауреатам і гостям свята продемонстрували колективи художньої самодіяльності Брусилівщини та гуртківці Брусилівського юнацького творчого об'єднання "Мрія".

Виваженим і виправданим стало рішення Комітету у справах премії ім. Івана Огієнка врученням премії в номінації за заслуги в громадській, політичній та духовній діяльності, спрямованої на утвердження державності України, найпочеснішому гостеві Миколі Плав'юку завершити церемонію відзначення лауреатів. Глибоко символічно, що вручення високої нагороди за рішенням Комітету було доручено здійснити голові Брусилівської районної ради Станіславу Чопівському, який вперше виконував цю почесну місію, уособлюючи найдемократичніший орган самоврядування – "народні збори" – раду народних депутатів району, Батьківщини великого українця.

Оголошення номінанта викликало щирі, бурхливі, тривалі оплески. Стоячи вітав зал визначного політичного діяча сучасності, визнаного не лише двадцятимільйонною громадою закордонних українців, а й глибокошанованого на Батьківщині, співвітчизниками материкової України. Палкий прийом брусилівчан став черговим тому підтвердженням. Коли ж фігура останнього Президента УНР повстала на сцені, освітлена десятками софітів, зал завмер в очікуванні довгої патетичної, сповненої пафосу промови. Проте з її початком на обличчях присутніх закарбувалося здивування, яке поступово переросло в захоплення.

Лаконічна, логічно побудована, в неперевершеній, притаманній лише М.Плав'юку яскравій ораторській манері, вона нікого не залишила байдужим, доторкнулася до струн душі кожного учасника події. Жоден переказ не відтворить повного змісту промови. Багатьма вона сприймалася на емоційному рівні. Не передати заворожуючої атмосфери, яка панувала в ті хвилини в залі, тому що головним у ній було не традиційне поцінування всежиттєвого подвигу Івана Огієнка, а вшанування тих, хто невтомно працює в ім'я того, щоб його ідеї, запал душі і чистота помислів увійшли в наш дім, стали надбанням кожного українця, допомогли стати особистістю, гідним громадянином народу, нації, дер-

жави. Висловив вдячність за самовідданість всім, хто докладав велетенських зусиль для увічнення пам'яті Івана Огієнка. З болем у душі відзначив, якої скрути зазнають їх зусилля в офіційних колах, на яку байдужість наражаються. Діагноз подібному становищу – освітня, культурна незрілість певного кола можновладців, на яких народом покладено обов'язок "збирати каміння", будувати національний духовний храм.

Звернув увагу на символізм та актуальність теоретичних засад державотворення, які лежали в основі діяльності урядовця Івана Огієнка. Такої, зокрема, як обов'язковість цілісності зусиль в матеріалізації ідеї державотворення, церкви і держави. "Якщо ми бажаємо бути державою із здоровою моральною основою, ми повинні усвідомити, що стрижнем виховання громадянина є церква. Вона формує віру і повагу до Бога, тісно пов'язує їх з національними інтересами, з вихованням любові до ближнього, прищеплює потребу в праці, формує риси чесності та гідності, порушує проблеми сутності життя людини, сприяє розвитку в кожній особистості індивідуальних нахилів та творчих здібностей".

Склавши Комітетові щирю подяку за високу оцінку його діяльності, через Станіслава Чопівського, для закладення музею Івана Огієнка, передав до фонду, названого його іменем, весь лауреатський гонорар.

І ще довго у атмосфері залу незримо відчувалася енергетика слів з поезії Івана Огієнка, прочитані в той день Ларисою Клименко "Народе мій, до тебе ще я повернусь...".

Так. Іван Огієнко повернувся на Батьківщину. Повернувся словом, духом. Оволодіваючи свідомістю суспільства, прилучається до творення України державної, соборної, самостійної, рівної з іншими. Крокує з нами в майбуття.

І насамкінець. Цей урочистий для Миколи Плав'юка день поруч з ним пережила його єдина, та, що понад 55 років крокує з ним по життю, мовою серця, теплом душі, силою мудрості підтримує, надихає, розраджує. Берегиня родини, вірна подруга, дружина – Ярослава Бойко-Плав'юк. Вона уособлення кращих рис українки, якими так щедро була наділена дружина Івана Огієнка – Домініка, сотні її послідовниць, об'єднаних у Союз українок, Всеукраїнське жіноче товариство ім. Олени Теліги, Національну Раду жінок України.